

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 188 • Vychází 23. srpna 2019

Milí čtenáři,

pro všechny, kteří chovali naději, že české lesnictví se poučí z kalamity postihující v poslední době smrkové monokultury, máme špatné zprávy. Vycházejí mimo jiné z publikace vydané Ústavem lesního hospodářství a myslivosti, která dostala všeříkající název „Uplatnění douglasky tisolisté v lesním hospodářství ČR“. České lesy postižené kůrovcovou kalamitou má tedy podle autorů zřejmě spasit pěstování nepůvodního invazního jehličnanu. I samotní autoři v tiskové zprávě konstatují: „Pro velký vliv douglasky na složení rostlinných společenstev (a předpokládaný vliv na jiná společenstva v ekosystému) by nemělo být uvažováno s pěstováním čistých porostů douglasky, ale pouze s její příměsí v porostech domácích dřevin – jejich přítomnost má zásadní vliv na druhové složení celého rostlinného společenstva.“

Lesníky na pěstování douglasky nepochybně láká velká produkce dřevní hmoty a tedy i ekonomická návratnost. Její dřevo podle lesnických výzkumníků „svými vlastnostmi převýšilo dřevo smrku.“ I proto autorský kolektiv zmíněné publikace v tiskové zprávě lítostivě uvádí: „Přesto současné zastoupení douglasky v lesích ČR nepřesahuje 0,2 % a dokonce je jejímu přiměřenému využívání v lesích zabraňováno, často na základě exaktně nepodložených argumentů.“

Invazivnost douglasky se zjevně řadí k oněm „exaktně nepodloženým argumentům“, neboť o ní v obsáhlé tiskové zprávě nenajdeme ani zmínku. Přitom je známo z jiných evropských zemí a skutečným odborníkům i od nás, že douglaska se může stát silně invazním druhem pronikajícím nekontrolovatelně z výsadb do okolních porostů, včetně chráněných území. Pokud by k větším výsadbám u nás skutečně došlo, zaděláme si s největší pravděpodobností na velký problém. Člověk si klade otázku, k čemu je lesnický výzkum, který nebere v úvahu základní ekologická pravidla?

A to zdaleka není jediná nepůvodní dřevina, jejíž využití v našich podmínkách výše jmenovaný ústav zkoumá. Vloni vydal metodiku „Potenciál využití borovice pokroucené v podmínkách ČR“, kde tuto dřevinu doporučuje také pro rekultivace těžebních prostorů a že je vhodné pěstovat ji ve směsích s dubem červeným (další invazní dřevinou). Aktuálně řeší ústav projekt „Založení výzkumných ploch s introdukovanými dřevinami potenciálně odolnými vůči suchu v oblasti pahorkatin severní Moravy postižené chřadnutím smrku“. Namísto vymýšlení riskantních aktivit s výsadbami exotů by přitom bylo mnohem jednodušší vsadit na původní domácí dřeviny, především buk a dub, které na místech „postižených chřadnutím smrku“ přirozeně rostly, než byla přeměněna na málo odolné smrkové monokultury. Nesmyslné je i vysazování exotů při tzv. rekultivacích, neboť domácí dřeviny na těchto stanovištích rostou převážně velmi dobře.

Z pohledu ochrany přírody to není veselé čtení. Autoři publikace v závěru tiskové zprávy doslova uvádějí: „Výsledky výzkumu v ČR ukázaly, že při racionálním využití (na vhodných stanovištích a ve směsích) může douglaska vhodně doplňovat naše domácí dřeviny a zvýšit tak plnění všech požadovaných produkčních a mimoprodukčních funkcí lesa.“ Pokud tomu dobře rozumím, tak ochrana přírody a biodiverzity se už mezi mimoprodukční funkce lesa zjevně nepočítá.

Jiří Řehounek (s přispěním Karla Pracha)

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Sázení stromů jako univerzální dobro?	str. 2-5
Hraboši	str. 13-16
Pozvánky na akce.....	str. 21-25

Městské trávníky, nebo golfová hřiště?

Letos v létě českobudějovický magistrát dvakrát pozastavil sekání trávníků. Konkrétně 1. a 26. července, v obou případech kvůli suchému počasí. Jedná se nesporně o užitečný a logický krok v péči o veřejnou zeleň v situaci, kdy suché periody přicházejí každoročně s železnou pravidelností. Na sídlišti Máj také došlo k vytvoření pokusné plochy, kde se trávníky přes léto sekají „na střídačku“. Navíc se některé trávníky ani po obnovení prázdninových sečí neposekaly, zejména v případech, kdy v podstatě nebylo co sekat.

Příklady takových „nových“ přístupů k péči o trávníky se na nás letos valí z médií téměř neustále. Patrně došlo k náhlému pozitivnímu posunu v uvažování úředníků, komunálních politiků i veřejnosti, o čemž svědčí i časté dotazy v naší ekoporadně. K pozitivnímu posunu samozřejmě přispívají i viditelné důsledky klimatických změn, které se začínají ve městech projevat.

Přitom je však zapotřebí vysvětlovat, že bychom neměli sekání zakázat, ale sekat s rozmyslem. Pokud bychom totiž městské trávníky přestali sekat úplně, zarostou a nebudou se nám líbit. Jde jen o to, abychom si u každé travnaté plochy uvědomili, k čemu ji chceme a potřebujeme využívat a tomu uzpůsobili načasování, četnost či výšku sečení. Pokud se shodneme na tom, že na většině městských trávníků nehodláme hrát golf, mohl by to být dobrý odrazový můstek do diskuse mezi odborníky a veřejností o rozrůznění péče.

Jiří Řehounek

Vysadit strom na každou volnou plochu není univerzální dobro

Češi milují stromy, přesněji jejich vysazování. Když chce firma ukázat, že to s péčí o planetu myslí vážně, vysadí stromek za každé prodané auto. Podobně naladěný politik slíbí třeba milion stromů pro Prahu. I festival Ekofilm se svého času chlubil loukou zalesněnou dubem a borovicí. Nechceme zpochybňovat význam sázení stromů pro přírodu, krajinu i obyvatelstvo. Ale je třeba upozornit na úskalí s radostným vysazováním stromů spojená. A bylo by skvělé, kdybychom alespoň tolik proklamací a péče, kolik věnujeme výsadbám, věnovali existujícím vzrostlým stromům. Zelenou cestu do pekel totiž lemují jednak stromy vysazené v místech, kde žádný strom raději růst neměl, jednak kmeny stromů zbytečně pokácených. Takže jak postupovat, aby příroda naší láskou a pomocí příliš neutrpěla?

Péče o přírodu samozřejmě není zdaleka jediná motivace k vysazování stromů. Pomiňme pro jednu pohled nás lidí, a podívejme se na stromy z perspektivy těch ostatních, kdo s námi krajinu obývají. Tedy včel, motýlů, brouků, ptáků, netopýrů, rostlin a hub, zkrátka všeho, co zahrnuje pojem biodiverzita. Začněme tím, že stromů u nás není málo. Lesů a tedy i stromů je dnes na našem území nejvíc minimálně za posledních pět set let. Jenže zatímco někde stromy vyloženě přebývají, jinde bolestně chybějí. A nezáleží jen na jejich počtu, ale také velikosti, zdravotním stavu, druhu a rozmístění v krajině.

Z lesa do města

Lesníci mají momentálně starostí nad hlavu. Zároveň už v lesích hospodaří tak dokonale, že lesní stromy

většinou nemají jinou funkci, než být zdrojem dřeva. K lesům proto jen tolik, že právě zalesňování, tedy setrvalý nárůst rozlohy lesa je jednou z hlavních příčin ochuzování naší přírody. Lesa už pár set let přibývá. Stejnou dobu naopak ubývá veškeré neorané a nezastavené bezlesí. Ona „neplodná půda“, kterou dnes zalesnění nejčastěji postihuje, většinou patří k přírodně nejcenějším plochám v okolí. Nejrůznější lada, pastviny, meze, orchidejové louky, písčiny a křovinaté stráně už z krajiny prakticky zmizely. Většinou pod příkrovem lesa, přesněji biologicky poměrně pusté lesní plantáže. Zalesňování jejich posledních zbytků znamená mnohem více škody než užitku. Expanze lesa a decimace přírody bezlesí u nás mnohde dosáhla takového stupně, že i zanedbaný ruderál, tedy smetiště, svah nad silnicí či železnicí nebo remízek v poli, mohou být klíčové pro přežití těch pár ještěrek a motýlů, kteří v okolí ještě zbyli. Kdo chce v České republice v 21. století pomoci přírodě, les by zkrátka na bezlesí rozhodně vysazovat neměl.

To ale neznamená, že bychom stromy vůbec neměli sázet. Snad ještě rychleji, než přibývá stromů v lesích, totiž mizí stromy z volné krajiny (a také z ulic našich měst). Takzvaná rozptýlená zeleň je přitom pro zdraví krajiny mimořádně významná. A s proměnou našich lesů ve stinné plantáže pro produkci dřeva jsou stromy ve volné krajině stále významnějším útočištěm organismů, které donedávna obývaly také lesy. To proto, že strom v hustém lese je jiný než strom, který má dost prostoru. V hustém lese – a takové lesy jsou u nás prakticky všechny – si stromy intenzivně konkurují. Jsou proto vysoké a hubené, a jakmile zeslábnu, jejich sousedé je připraví o vodu a světlo a tím je rychle zahubí. Stromy rostoucí mimo les jsou nižší, mají mohutnější korunu, rychleji rostou. A když zeslábnu, mohou ještě staletí postupně odumírat. To je také důvod, proč v lesích najdeme tak málo starých stromů a proč nesmíme dopustit, aby okolí starých stromů zarostlo náletem.

Ve městě i volné krajině proto proti vysazování stromů nelze nic namítat. Jen je třeba splnit několik podmínek. Jednak dát pozor, abychom místo rozptýlené zeleně omylem nevysadili les, a stromy sadit opravdu daleko od sebe. A počítat s tím, že ne každý kousek krajiny vedle sebe strom snese. Například kaluže a periodické tůňky dokáže i jediný strom „vypít“ nebo zastínit natolik, že z nich vyžene mnohé obojživelníky. Podobně ještěrky neocení, když jim posledních pár vhodných kamenů zastíní koruna stromu. Rovněž je třeba dobře promyslet, jaké dřeviny využijeme. Ideální jsou původní, případně ovocné druhy. Cizokrajné dřeviny do naší přírody nepatří, většinou neposkytují potravu původním druhům hmyzu a mohou se také stát invazními (pokud už jimi nejsou). Měli bychom také zohlednit paměť místa, tedy při obnově třešňové aleje sázet třešně, čímž zároveň potěšíme třeba brouky vázané vývojem na třešeň, kteří v okolí pravděpodobně přežívají.

Všechny stromy, zejména ty městské také ocení dostatek vláhy. Za letního sucha nebo v extrémních podmínkách uprostřed betonových ploch lze tento problém řešit zaléváním, daleko lepší však je poskytnout stromům přiměřený prostor, z něhož si mohou vodu brát samy. Ponechat kolem stromů dostatečně velké plochy trávníků, které budeme daleko méně sekat, aby udržely vodu. Nesázet stromy na kopečky, ale naopak chytře vyspádovat okolní beton či asfalt, aby voda stékala ke kořenům. Dobře zavlažené stromy budou lépe odolávat všem nepříznivým vlivům, které jsme jim v našich městech přichystali.

Nebát se a řezat

Existuje však ještě podstatně důležitější okolnost, než způsob sázení stromků. Jde o způsob, jakým budeme zacházet se stromy, které v krajině ještě zbyly. Nejvíce v naší krajině totiž chybí právě starší ročníky stromů. Jejich úbytek zahnal mnoho ptáků do vyhnanství v budkách, a přivedl na hranici existence mnoho hub, lišejníků a zejména plejádu živočichů vázaných na staré stromy, dřevo velkých objemů a stromové dutiny. Pro většinu svých potenciálních, často ohrožených nájemníků totiž strom začíná být zajímavý přesně v době, kdy přestává být zajímavý z pohledu sadovnického. Staré stromy s dutinami, trhlinami, „zrcátky“ a proschlými částmi se stávají hotovými zoologickými zahradami, proti nimž jejich mladší a zcela zdraví kolegové připomínají jen vydlážděné parkoviště. Význam pokáceného starého stromu proto nemůže vyvážit vysazení libovolného počtu malých stromečků. Ty ho mohou nahradit až po desítkách či stovkách let, pokud se toho vůbec dožijí.

Rozhodně nevoláme po tom, aby se stromy nekácely vůbec. Zejména v intravilánech obcí musí být první starostí bezpečnost obyvatel. Kácení vzrostlých stromů by ale mělo být voleno až jako poslední poslední možnost. Často totiž stačí, když strom prořežeme, ořežeme, prostě snížíme jeho těžiště. Obzvláště důležité bývá třeba zachování stromů v uličních stromořadích. Po jejich pokácení totiž ulice často zůstanou dlouhodobě bez zeleně, protože pod nimi vede hustá změť inženýrských sítí, jejichž správci vysazování stromů brání.

Nebojme se ani ořezávat stromy na tzv. torza. Zpočátku mohou působit

nepatřičně, ale když obrazí, vzniknou z nich esteticky velmi zajímavé formy, které zároveň udržují vzácná stanoviště vhodná pro mnoho specializovaných druhů. Médii občas prolétnou obrázky drasticky ořezaných lip či topolů. ČiŽP rozdává pokuty a občané se pohoršují nad necitlivým přístupem správce zeleně. Přitom většina takto ošetřených stromů má šanci obrazit a za pár let neškolené oko ani nepozná, jak „necitlivý“ zásah je postihl. Tady legislativa situaci rozhodně nezjednodušuje. Kvůli přísné ochraně stromů před poškozováním je nakonec podstatně jednodušší libovolný strom skácet, než důrazně ořezat. A tak mizí mnoho stromů, které mohly být zachovány pro budoucí generace lidské, ptačí i hmyzí. Bohulibý záměr tvůrců zákona se obrátil proti stromům samotným a je jednou z významných příčin nedostatku starých stromů u nás. Naštěstí se situace pomalu mění a „poškozování“ stromů z důvodu ochrany ohrožených druhů se stalo legálním postupem, neděje-li se nadivoko a s potřebnými povoleními.

Přitom to není tak dávno, kdy byly podobně drasticky ořezávány téměř všechny stromy mimo les. A pravidelně. Schválně se zajděte se podívat na nejbližší památnou lípu. Nevětví se její kmen náhodou překvapivě nízko nad zemí do několika kmenů podobného průměru? Pokud ano, je prakticky jisté, že bývala pravidelně ořezávána. Lidé ze stromů získávali větve s listím pro dobytek, dříví na otop. A ty stromy se dožívaly vyššího věku než dnes. Nejenže neplatil zákon chránící stromy před poškozováním, ale ořez stromům snižoval těžiště a také hmotnost, kterou musely nést jejich staré, převážně duté kmeny. Prakticky nehrozilo, že se strom zlomí, rozlomí nebo vyvrátí, což často postihuje právě stromy, u nichž se s ořezáváním přestalo. Z této „péče“ neprofitovaly jen stromy. Ořezávané kmeny už v mladém věku nesou množství dutin, mrtvé dřevo a další vzácná stanoviště, jinak typická pro velmi staré stromy. Linie ořezávaných stromů dříve podél cest a vodních toků propojovaly krajinu, takže i v prakticky bezlesých a

zemědělsky velmi intenzivně využívaných rovinách jižní Moravy běžně žili a místy dosud přežívají brouci považovaní za pralesní relikty. Není divu. Dutin a dutých stromů je v hektarovém porostu hlavatých vrb, topolů, lip, jasanů, javorů nebo jilmů podstatně více, než na kterémkoli hektaru Boubínského pralesa!

Chvála sázení

Co z toho plyne? Pokud nám opravdu jde o přírodu a její mizející rozmanitost, stromy musíme sázet i kácet s rozmyslem. Nepodléhejme představě, že zalesněním každé volné plochy se děje univerzální dobro, kterým pomůžeme přírodě a zároveň zastavíme klimatické změny. Nejlépe učiníme, když starým stromům a jejich blízkému okolí věnujeme potřebnou péči a stromy už v mladém věku začneme ořezávat. Jednak je zpřístupníme ohroženým druhům hmyzu, houbám, netopýrům a ptákům, kteří hnízdí v dutinách, jednak jim můžeme významně prodloužit život. Už jen tím, že nedopustíme, aby začaly ohrožovat své okolí.

Měli bychom také jeden typ pro fajňsmekry, a sice jak propojit sázení stromů s ochranou hmyzu vázaného na staré stromy a stromové dutiny. Sázejte špalky! Pokud zasadíte silnější větve třeba z vrby, většinou ochotně zakoření a můžete přeskočit fázi pěstování tenkého proutku a zasadit rovnou třeba patnáctiletou vrbu. Pokud navíc začnete obražený špalek ořezávat „na hlavu“, vytvoříte ve velmi krátké době hlavatou vrbu s dutinami, které si všimnou ptáci i ohrožené druhy brouků. Podobnou péči samozřejmě můžete poskytnout i volně rostoucím stromům.

Shrneme-li si tedy náš článek do jedné věty: Sázet stromy je rozhodně chvályhodné, pokud dobře uvážíme, jaké druhy a kde budeme sázet. Čtenářům Ekolistu přejeme hodně radosti při sázení mladých stromků i při péči o ty starší.

Jiří Řehounek & Lukáš Čížek

Psáno pro Ekolist, článek je v originální podobě [ke shlédnutí zde](#).

Chvála jív

Jíva a další širokolisté vrby jsou velice důležitými dřevinami pro hmyz, a to nejen pro včely a motýly kvůli kočíčkám na jaře. Vrby jsou oblíbeným prostředím i pro mnoho druhů žijících ve dřevě, často i ohrožených. Příkladem může být úhledný kozlíček jívový, lesklý tesařík pižmový nebo krásně barevný krasec *Lamprodila dives* (více o nich zjistíte třeba na našem webu „Stromy a hmyz“ - www.calla.cz/stromyahmyz).

Jívy i další vzrůstem menší vrby však bohužel obvykle nedosahují tzv. výčetní hodnoty, takže se mohou kácet kdykoli bez správného řízení. Jejich kácení tedy záleží víceméně na vůli majitele pozemku. Jívy proto často padají za oběť různým zásahům, mnohdy i „estetického“ charakteru. Často se nad jejich vyřezáním nebo pokácením ani nikdo nepozastaví, protože nesplňují představu o „normálním stromu“.

Přitom stačí starou vrbu nechat rozpadnout, dát jí trochu prostoru a pak pozorovat její úžasnou vitalitu, jak můžete vidět na dnešní fotografii z českobudějovického parku Stromovka. Rozpadlá vrba není mrtvá, její větve o kus dál znovu zakoření. A starý kmen může být ještě dlouho domovem dřevomilných brouků.

Jiří Řehounek

Vláda schválila navýšení dotací pro obnovu kůrovcem postižených lesů na 2,5 miliardy korun. Skutečnou příčinu kalamity však peníze nevyřeší

Ministr zemědělství Miroslav Toman představil návrh dotačního programu ve výši 2,5 miliardy korun na podporu soukromých vlastníků lesů pro zvládnutí následků kůrovcové kalamity a s nimi souvisejících nákladů na výsadbu stromů a jejich ochranu před zvěří. Finanční kompenzace však nejsou systémovým opatřením, pokryjí pouze dočasně záporné ekonomické ukazatele majitelů pozemků. Skutečné řešení příčin, které zejména smrkové stejnověké porosty dovedly do dnešního stavu, však ministerstvo zemědělství nejenže dlouhodobě neřeší, ale dokonce jim aktivně brání.

Ministerstvem předložená novela lesního zákona totiž zcela ignoruje potřebu změn v přístupu k lesnickému hospodaření. Zejména neřeší:

- důslednou změnu nevhodné dřevinné skladby lesů,
- omezení holosečí,
- prodloužení lhůty k zalesnění a zajištění porostu, aby lesy mohly vyrůstat z přirozeného zmlazení, a byly tak odolnější,
- zrušení nesmyslného proplácení takzvané "újm" za ochranu přírody, kterou vyplácí státní Agentura ochrany přírody (AOPK) ze státního rozpočtu státnímu podniku Lesy ČR, který má ochranu lesní přírody zajišťovat ze svého poslání daného zřizovacími předpisy (díky tomu nyní například hrozí, že AOPK povolí Lesům ČR vykácet CHKO Jeseníky),
- zajištění lepší ochrany lesní půdy a biodiverzity,
- zajištění plánování a kontroly lovu zvěře tak, aby mohly odrůstat mladé vysázené listnáče a jedle,
- usnadnění hospodaření šetrnými, přírodě blízkými postupy
- a pro vlastníky lesů zjednodušení zásahů proti škůdcům.

Návrhy na úpravu bezzubé ministerské novely budou na podzim projednávat poslanci a poslankyně v rámci třetího čtení. Je na čase, aby ministerstvo zemědělství opustilo svou nečinnost a podpořilo pozměňovací návrhy Evy Fialové (ANO), Markéty Pekarové Adamové (TOP 09) a Radka Holomčíka (Piráti), vycházející z Programového prohlášení vlády, Národního lesnického programu a ze Zásad státní lesnické politiky.

Případné přijetí těchto pozměňovacích návrhů zajistí postupný převod lesů ze současné převažujícího hospodaření s nepřirozenými smrkovými monokulturami na

věkově i druhově pestré lesy, které budou lépe přizpůsobené klimatickým změnám a odolnější vůči kalamitám. Tyto změny také požaduje téměř 45 000 signatářů a signatářek výzvy Zachraňme lesy.

"Miliardy korun, které bude výsadba lesů stát, přijdou vniveč, pokud nezajistíme snížení stavů zvěře, která sazenice spásá a do lesů se nedostanou pestré druhy stromů, které mají ve vedru šanci na přežití. Ministerstvo zemědělství již prokázalo, že o potřebnou změnu nestojí, přestože mu to uložila vláda i strategické lesnické dokumenty. Naděje pro lesy tak představují pozměňovací návrhy lesního zákona od poslaneckého tria Pekarová, Fialová a Holomčík," řekl Jan Skalík, koordinátor výzvy Zachraňme lesy.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

PERLA ROKU 2019

„Rozhodnutí, které Rada Národního parku Šumava učinila, povede pouze k tomu, že kůrovec bude moci svévolně požírat šumavské lesy, a to způsobí nejen problémy při péči o stromy, ale také vysychání krajiny.“

Ivana Stráská, hejtmanka Jihočeského kraje, [„Hejtmanka: Zóny povedou k šíření kůrovce na Šumavě. Národní park je proti“](#), iDNES.cz, 6. 7. 2019

„Jsem přesvědčen, že třeba v Jeseníkách, kde dnes vznikla obrovská kalamita, v podhůří Jeseníků a na Bruntálsku, Českomoravské vrchovině, kde to je dnes všechno spálené, shořelé, to mohlo také započít šumavským broukem, vypěstovaným v Národním parku Šumava.“

„A řeknu ještě druhou věc, o které jsem přesvědčen. Totiž že na suchu posledních tří let, co máme přísušky v celé naší republice, má lví podíl Šumava. Protože když se dnes podíváte na jakoukoliv předpověď počasí, tak odkud foukají větry? Z Německa k nám. Nefoukají od nás do Německa, převážnou část roku fouká vítr z Německa k nám, a to je vlhký vzduch z Atlantického oceánu, vlhký oceánský vzduch, který sem jde. A dříve, když byly na hřebenech Šumavy lesy, tak to Šumava vyčesávala, vysráželo se to a probíhal malý vodní cyklus, byly mlhy, rostly hříbky a podobně. A větry to pak zanesly dál do vnitrozemí, kde se to také vypršelo. A dnes? Dnes to nemáte. To znamená, že Šumava naopak brání přístupu atlantického vlhkého vzduchu k nám do vnitrozemí.“

Jan Štrobl, lesník, [Stav lesů v České republice je katastrofální](#), Kupředu do minulosti, 13. 8. 2019

Koupání v ledovcových jezerech na Šumavě vážně poškozuje jejich křehký ekosystém

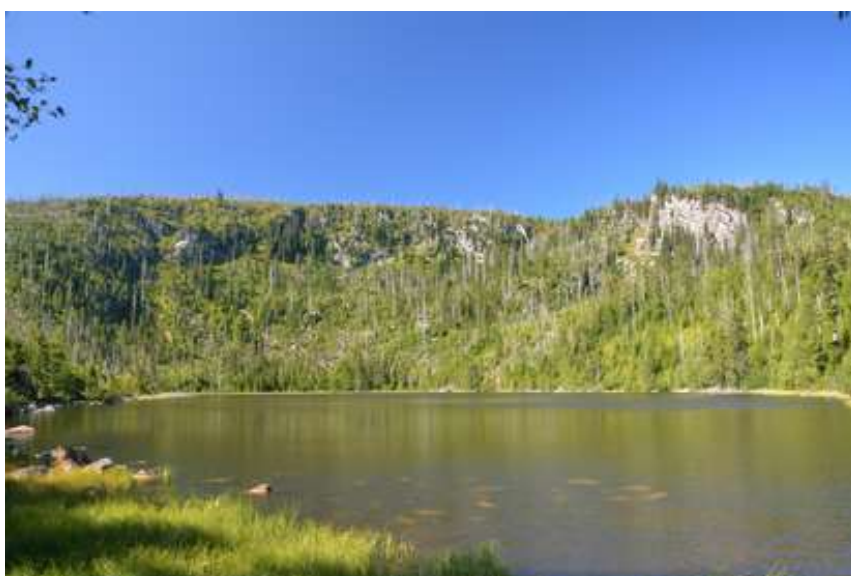
Osvěžující koupel v horkých letních dnech, třeba v Černém jezeře na Železnorudsku, je možná příjemná pro návštěvníky, ovšem devastující pro ekosystém těchto unikátních biotopů. Navíc takové koupání se může hodně prodražit. Plešné, Prášilské, Černé, Čertovo a Laka. Pět ledovcových jezer patří mezi nejčastější cíle návštěvníků Šumavy. Plešné jezero navštíví ročně na 25 tisíc lidí, jezero Laka více než dvojnásobek a cestku k Prášilskému jezeru si ročně najde bezmála 70 tisíc návštěvníků. V letních měsících se přitom někteří v nich koupají a to i přes přísný zákaz.

„Žádné jezero nezůstává ušetřené. Jen na Plešném si to málokdo troufne, jelikož tam je stálá služba našich strážců. Asi nejhorší situace je v tomto ohledu na Černém jezeře, které si mnozí pletou s plovárnou,“ upozorňuje vedoucí Informační a strážní služby Správy NP Šumava Adam Diviš.

„Přitom nerespektováním zákazu koupání lidé vážně poškozují velmi citlivé vodní ekosystémy jezer. Znečištění, které je s koupáním spojeno, negativně ovlivňuje přírodní prostředí živočichů a rostlin, které tu žijí. V ohrožení tak jsou i například šidlatky, vodní plavuně, které v Černém a Plešném jezeře mají u nás jedinou lokalitu výskytu,“ vysvětluje hydrobioložka Správy NP Šumava Eva Zelenková.

Ekosystém ledovcových jezer je velmi citlivý a ani za více než 20 let po odsíření uhelných elektráren, jejichž emise doslova převrátily život v jezerech na ruby, se ještě nevrátil do normálu.

„Už tak kyselá jezera byla dlouhé desítky let vystavena kyselým deštům, které jejich pH snížily až o jeden nebo dva stupně. To mělo fatální vliv na život v nich. Vymizeli i velmi drobní živočichové, jako třeba buchanky a perloročky. Ty už ale v některých jezerech opět monitorujeme, takže cesta je dobrá.“

Jezera navíc slouží jako lokality, kde se dlouhodobě sleduje kvalita životního prostředí. Je však nutné dodržovat omezení, která zajišťují jejich nerušený vývoj, včetně právě zákazu koupání,“ dodává Eva Zelenková.

Pracovníci Informační a strážní služby Národního parku Šumava bohužel při každé kontrole v těchto územích rozdají několik pokut, které mohou jít až do tisíců korun. Strážci Národního parku Šumava proto po celé léto zvýší dohled u všech šumavských jezer a v jejich okolí, například na Jezerní hoře nad Černým jezerem, kam není možné vstupovat kvůli ochraně tetřeva hlušce.

„Královský hvozď s Jezerní horou je nejzápadnějším územím Šumavy, kde ještě přežívá populace tetřeva hlušce. Nemá to tady ale jednoduché, protože je to izolované prostředí, navíc s velmi drsným klimatem. A pohyb veřejnosti v místech, kde nacházejí klid, ať už v zimě nebo právě teď v létě, jim jejich život dále ztěžuje. Přitom stačí tak málo - respektovat jejich svobodu na úkor té naší a nevstupovat tam, kde je to zákonem zakázáno,“ vysvětluje Ivo Procházka z CHKO Šumava.

Tisková zpráva Správy NP Šumava (redakčně kráceno)

Vědci: Změny v produkci potravin a přístupu ke krajině jsou pro stabilní klima podobně důležité jako konec fosilních paliv

Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) dnes v Ženevě zveřejnil novou zprávu, zaměřenou na půdu, krajinu a zemědělství. Po loňské zprávě o možnostech, jak zabránit oteplení planety o více než jeden a půl stupně Celsia, jde o další naléhavé varování vědců, že bez zásadních řešení v produkci potravin a péči o krajinu nebude možné splnit požadavky Pařížské klimatické dohody ani zajistit dostatek potravin pro světovou populaci.

Zemědělství a produkce potravin aktuálně zabírají třetinu zemské souše, nárokují si 70 % veškeré spotřeby sladké vody na Zemi a zhoršují mnoho ekologických a socioekonomických problémů, včetně

změny klimatu a ničení půdy. Odlesňování, průmyslové zemědělství a další nešetrné praktiky při využívání půdy způsobují zhruba čtvrtinu veškerých emisí skleníkových plynů, tj. obdobně jako výroba elektřiny a tepla. Ovšem vegetace a půda také poutají a ukládají oxid uhličitý, v celkovém součtu jsou půda, lesy nebo mokřady zatím čistým "úložištěm" emisí a tedy "brzdou" globálních změn klimatu. Vědci varují, že postupující změna klimatu může tuto důležitou funkci narušit a není jisté, zda se z dosavadního úložiště emisí nestane jejich zdroj.

Většina zkoumaných scénářů budoucího vývoje potvrzuje, že zemědělství a špatná péče o půdu budou hrát klíčovou roli v dalším oteplení planety. Zvyšování organické hmoty v půdě, protierozní opatření, obnova lesů, omezení odlesňování nebo plýtvání potravinami mohou zabránit oteplení až o půl stupně Celsia a významně pomoci s udržení globální teploty na relativně bezpečné úrovni. Ovšem za podmínky, že zároveň razantně srazíme emise ze spalování fosilních paliv a průmyslu.

Změna klimatu už nyní produkci potravin silně ovlivňuje a do budoucna bude tento vliv stoupat, ačkoli v různých regionech s různými dopady. Současný potravinový systém je navíc velmi zranitelný: přes 60 % veškeré sklizně tvoří pouze čtyři plodiny (kukuřice, rýže, pšenice a sója) a produkce potravin je zcela závislá na tom, co se s nimi stane. Například v oblasti subsaharské Afriky poklesne vlivem změny klimatu produkce kukuřice až o ⅓ do poloviny století a úroda pšenice může být o více než třetinu nižší.

Pavel Příbyl, ředitel FoRS - Českého fóra pro rozvojovou spolupráci: „*Postupující změna klimatu ohrožuje produkci potravin na celém světě, především v afrických zemích. V subsaharské Africe jsou na zemědělství jako hlavním zdroji obživy závislí dva lidé ze tří, ale úroda klíčových plodin, kukuřice a pšenice, neustále klesá. Řešení vyžaduje dva kroky: pomoci s adaptací zemědělství na měnící se klimatické podmínky a snížit emise skleníkových plynů.*“

Jiří Koželouh z Hnutí DUHA, člen rady Klimatické koalice: „*Hynoucí české lesy jsou drsnou ukázkou toho, jak nás měnící se klima v kombinaci se snahou o maximalizaci zisku z využívání přírody připravují o něco, co máme všichni rádi, a navíc nám způsobují miliardové ekonomické škody. Ministerstvo zemědělství o této hrozbě ví dlouhá léta, ale nic neudělalo. Nyní dokonce odmítá potřebné změny lesního zákona, které navrhuje poslankyně a poslanci. Ale pokud chceme zase odolné a zdravé lesy, musí Poslanecká sněmovna změny přijmout. Musí však také přijmout zákony, které zajistí rychlé snížení spotřeby fosilních paliv a naopak úspory energie a rozvoj domácích čistých obnovitelných zdrojů.*“

Jan Freidinger z Greenpeace: „Zadělali jsme si na obrovský problém, je ale v našich silách ho vyřešit, když začneme jednat okamžitě. Dopad lidské činnosti na půdu a na krajinu nemá v historii obdoby. Je do značné míry živěn rozpínavostí průmyslového zemědělství a produkcí masa. Po desetiletích plýtvání a bezbřehého konzumerismu se musí celá naše společnost přeorientovat na udržitelnější, zdravější a ve velké míře rostlinnou výrobu. V praxi to mimo jiné znamená globálně omezit maso v jídelníčku o polovinu, v Evropě či USA dokonce o více než dvě třetiny.“

Michal Broža, vedoucí kanceláře OSN pro Českou republiku: „Změna klimatu je rychlejší než schopnost lidstva na ni adekvátně reagovat. Šéf OSN António Guterres proto svolal na září do New Yorku světový summit pro klimatickou akci. Vyzval lídry států, aby přijeli s ambiciózními plány na transformaci energetiky, dopravy, průmyslu i zemědělství. A také ke splnění závazků na financování klimatických opatření. Ne ze štědrosti, ale z vlastního zájmu. Klimatická akce může podle zprávy ‚New Climate Economy Report‘ v porovnání s ‚business as usual‘ do roku 2030 vygenerovat ekonomický výnos v hodnotě 26 bilionů dolarů. Jde tedy o výhodnou investici.“

Jan Svitálek, zemědělský expert Člověka v tísni: „Člověk v tísni pomáhá zasaženým a ohroženým komunitám v mnoha zemích světa. Ty se stále více potýkají s dopady klimatické změny. Poskytujeme humanitární pomoc v reakci na častější a intenzivnější přírodní katastrofy jako jsou výjimečná sucha, povodně, tajfuny nebo extrémní mrazy. Přes 10 let pomáháme v těch nejchudších zemích v Africe nebo v Asii s péčí o krajinu, ochranou půdy, zalesňováním, nebo s propagací šetrných zdrojů energie. Přinášíme zemědělské postupy, které minimalizují negativní vlivy zemědělství na životní prostředí a zároveň pomáhají místním obyvatelům se na dopady klimatické změny připravit. Během posledních let si ale všímáme toho, že stejným problémům, které známe z rozvojových zemí, jako jsou právě dlouhá sucha, degradace půdy nebo úbytek lesů, stále více čelíme i tady doma. Právě proto je nutné brát závěry zprávy IPCC vážně, změna klimatu dopadá i na Českou republiku.“

Společná tisková zpráva Klimatické koalice, Českého fóra pro rozvojovou spolupráci - FoRS, Greenpeace a Česka proti chudobě a nerovnostem ve spolupráci s Informačním centrem OSN

7 z 8 obyvatel Dolního Rakouska si přeje pokračovat v rozvoji větrné energetiky

Rakouská větrná asociace IG Windkraft zveřejnila [výsledky výzkumu veřejného mínění](#), ve kterém 86 % dotázaných obyvatel Dolního Rakouska podpořilo rozvoj větrné energetiky a přeje si intenzivnější výstavbu větrných elektráren. Mezi hlavní příčiny vysoké obliby větrné energie uvedli lokální původ elektřiny a environmentální hledisko její výroby. Spolková země patří co do využívání větrné energie v Rakousku k nejprogresivnějším – na konci r. 2018 měla na svém území 729 stožárů větrných elektráren o celkovém výkonu 1 661 MW a roční produkcí elektřiny 3,6 TWh (ekvivalent roční spotřeby pro více než 1 mil. domácností čili téměř třetinu všech domácností v Rakousku). Více než polovina všech větrných elektráren se pak nachází v okrese Weinviertel, přímo sousedícím s Jihomoravským krajem, na jehož území se nachází

pouze 7 větrných elektráren s celkovým výkonem 8 MW.

Premiantem v rozvoji obnovitelných zdrojů je ovšem mezi rakouskými spolkovými zeměmi Burgenland (spolková země sousedící s Maďarskem). V Burgenlandu ještě v roce 2000 výroba z obnovitelných zdrojů pokrývala pouhých 3 % poptávky po elektřině, v současnosti již jde o 150 %, přičemž podíl větrných elektráren je významný.

Přestože má Rakousko pro výstavbu větrných elektráren poměrně přísná pravidla a na značné části svého území výstavbu zcela limituje, ve vybraných oblastech se daří stavět poměrně rychle a efektivně. V Dolním Rakousku tak místní občané a obce odmítli za posledních 20 let jen pouze 6 % projektů. Kromě jasných pravidel funguje i státní systém finanční podpory, běžný ve všech zemích EU s jedinou výjimkou – České republiky. Za posledních 5 let se tak v Dolním Rakousku staví průměrným tempem přes 170 MW nových větrných elektráren ročně. Pro srovnání, celá Česká republika postavila ve stejném období celkem 38 MW. Důležitým aspektem rakouské větrné energetiky je i zapojení místních do projektů. Větrné elektrárny tak v Dolním Rakousku vlastní a provozuje řada obcí a jejich občanů.

Větrná energetika v Dolním Rakousku však není jen o výrobě čisté elektřiny. Toto odvětví patří k významným zaměstnavatelům v regionu a poskytuje více jak 2 tis. lokálních pracovních míst. Své sídlo zde má přes 100 firem působících ve větrném průmyslu jako dodavatelé, provozovatelé nebo poskytovatelé služeb, včetně těch nadnárodních.

Podmínky pro větrnou energetiku na druhé straně hranice jsou zcela opačné. Státní finanční podpora pro nové projekty větrných elektráren (včetně výroby elektřiny z dalších obnovitelných zdrojů) byla v Česku zrušena na konci r. 2013. Nové projekty nejsou bez této podpory rentabilní a větrné elektrárny se přestaly stavět. Výjimkou je skupina již autorizovaných projektů, které získaly nárok na podporu ještě před koncem r. 2013. Lhůta, do kdy musí být tyto elektrárny postaveny, aby nárok na podporu neztratily, však končí letos v září. Drtivá většina z těchto projektů se ale nakonec nezrealizuje, protože v Česku panují složité povolovací procesy a délka výstavby poměrně jednoduchého objektu, jakým je větrná elektrárna, běžně překračuje 7 let. Významným limitem jsou v tomto ohledu Zásady územního rozvoje, kterými mnohé kraje výstavbu větrných elektráren plošně omezují. Příkladem je kraj Vysočina, který má sice největší větrný potenciál v Česku, ale zároveň zde krajští politici již řadu let jakékoliv výstavbě brání. Česko taky nemá, jako např. Rakousko, jasně vymezeny oblasti, kde lze větrné elektrárny stavět. Ani obecní projekty, kde by obec vlastnila a provozovala svou větrnou elektrárnu, nejsou v Česku obvyklé. Sektor větrné energetiky tak již šestým rokem stagnuje, mnohé firmy podnikající v odvětví zanikly nebo výrazně omezily svou činnost, propustily specializované odborníky a obecně dochází ke ztrátě vybudovaného know-how. Větrná energetika přitom může nabídnout více než 5 500 nových pracovních míst.

Zvrátit nepříznivý domácí trend se nepodaří přes noc. Příležitostí pro nastavení nových a rozumnějších podmínek pro rozvoj větrné energetiky však umožňuje klimaticko-energetický plán České republiky, který aktuálně připravuje Ministerstvo průmyslu a do konce roku ho má schválit vláda. Bohužel, první návrh ministerstva nepočítá ani s výraznějším rozvojem větrné či další obnovitelné energetiky (podíl výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů chce během deseti let zvýšit ze současných 13,6 na 14,2 %), ani s obecními

projekty [10]. Pro srovnání, rakouský klimaticko-energetický plán si vytyčil, že v r. 2030 bude pocházet 100 % elektřiny z domácích obnovitelných zdrojů. Evropská komise, která plán hodnotila, však na tyto nedostatky Česko upozornila a ministerstvo má ještě půl roku, aby provedlo požadované úpravy. Důležitá bude i podoba novely zákona o podporovaných zdrojích energie, opět připravovaná Ministerstvem průmyslu, která má větrným elektrárnám obnovit státní finanční podporu. Hlavním nedostatkem je však důraz na ryze komerční projekty, a naopak absence opatření pro obecní projekty.

Tomáš Jagoš, expert na obnovitelné zdroje a komunitní energetiku Hnutí DUHA, řekl: *“Zatímco ve spolkové zemi Dolní Rakousko evidentně vítr fouká, když dokáží tamní větrné elektrárny pokrýt roční spotřebu elektřiny více jak milionu rakouských domácností, na druhé straně hranice – v Jihomoravském kraji – je řada našich politiků přesvědčená, že u nás ne. Oblíbeným viníkem bývá označována absence moře, kde vítr fouká více a stabilněji. To však přece nemá ani Rakousko nebo Bavorsko, kde se také větrným elektrárnám daří výrazně lépe než v Česku. Nehledejme tedy vinu v přírodních podmínkách, ale v našem přístupu k obnovitelným zdrojům a ptejme se, proč vláda a Ministerstvo průmyslu dlouhodobě obnovitelné zdroje ignoruje. Bez viny však nejsou ani kraje, protože ve svých Zásadách územního rozvoje často výstavbě větrných elektráren brání.”*

“Pokud by zástupci Jihomoravského kraje hledali inspiraci, jak rozumně využít místní větrný potenciál, nemuseli by jezdit až do Dánska nebo k Baltu. Stačilo by zajet na návštěvu k sousedům do Rakouska nebo Bavorska.”

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Do jaké míry ovlivnila fukušimská havárie ceny reaktorů?

V české debatě o vysokých nákladech na výstavbu jaderných reaktorů a neustálém protahování (především evropských a amerických) projektů se nezdá vyskytnout názor, že jednou z příčin je zpřísnění pravidel po havárii v japonské Fukušimě. Například v článku Hospodářských novin z 12. června s názvem „Evropa je pro energii z jádra zakletá. Postavit české bloky včas a za rozumnou cenu by byl unikát“ je uvedeno, že mezi důvody pro zdražování jaderných projektů uvádí téměř všichni experti vývoj po fukušimské havárii.

Není pochyb o tom, že roztavení reaktorů v elektrárně Fukušima Daiiči na jaderný průmysl vážně ekonomicky dopadlo. Podle odhadů serveru Platts stála opatření pro vylepšení bezpečnosti stávajících reaktorů v globálním součtu 47 miliard dolarů. Opatření provedená v důsledku zátěžových testů byla v některých případech skutečně nákladná.

V případě nových reaktorů ovšem nelze problém hodnotit jednoznačně (podrobné zmapování není veřejně dostupné). Jak podotýká Jan Haverkamp z Greenpeace a WISE reaktor EPR stavěný ve finském Olkiluotu a francouzském Flamanville byl vyprojektován dlouho před fukušimskou havárií, výstavba obou projektů byla zahájena před rokem 2011. Jde přitom o reaktor třetí generace, s lepšími bezpečnostními parametry než měly bloky zničené ve Fukušimě.

Ze stejného důvodu lze prodražení projektů ve Velké Británii nebo ve Spojených státech spojovat s Fukušimou pouze nepřímou. Jiným případem je výstavba reaktorů druhé generace ve slovenských Mochovcích, kde se vzhledem ke konceptu z osmdesátých let mohla dodatečná opatření promítnout. V tomto případě ovšem nepřipadá v úvahu, že by se projekt mohl v Evropě opakovat.

Jediným faktorem, který by nové reaktory v reakci na havárii mohl zdražovat, je zvýšená náročnost jaderných dozorů. Například v případě opravy svarů u reaktoru Flamanville vystupuje francouzský jaderný dozor nekompromisně. Důslednosti kontrolorů jaderné bezpečnosti ovšem musí být na nejvyšší možné úrovni. Nakolik se promítá do ceny reaktorů, se nedá přesně určit. Nedbalost by se ovšem mohla prodražit mnohem více.

Karel Polanecký pro Temelin.cz

Zemědělci mají povolení plošně trávit hraboše. Zahynout by mohli sovy, dravci i čápi

Kriticky ohrožený sýček obecný letos významně posílil populaci díky velkému množství hrabošů. Teď pro něj malý hlodavec může být hrozbou. Zemědělci dostali povolení trávit hraboše plošně rozhozeným jedem. Od 5. srpna jim to umožnilo rozhodnutí Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) podřízeného ministerstvu zemědělství. Povolení bylo následně po zásahu MŽP ministrem zemědělství Miroslavem Tomanem od 12. srpna pozastaveno. Zemědělci nyní mohou jed aplikovat pouze do nor.

Ornitologové varují, že v ohrožení se ocitlo mnoho živočichů a především všichni ptáci, kteří se hraboši živí. Trávení považují za krajní a nebezpečné řešení a upozorňují, že s hlodavci by si lépe poradila pestrá krajina, kde se daří dravcům, sovám a dalším přirozeným predátorům hrabošů.

Rodenticidy, tedy jedy na hlodavce, dostaly zelenou. Nejenom na zemědělské půdě, ale také například v ovocných sadech, vinicích a dokonce v remízcích a polních příkopech mohou zemědělci plošně rozmísťovat jed, který má zneškodnit hraboše. V období od 5. srpna do 2. prosince zemědělský ústav povolil jed Stutox II s fosfidem zinečnatým. Ten v reakci s žaludeční kyselinou otráví hlodavce do několika hodin po požití. Přiotráveného hraboše může snadno chytit predátor, kterému tak rovněž hrozí otrava. „Sledujeme s velkými obavami, že ústav povolil plošné rozmísťování jedu volně po povrchu, aniž by ho zemědělci museli aplikovat do nor. Je to velmi nebezpečné pro všechny živočichy. Zejména je pro nás nepochopitelné povolení v remízcích a polních příkopech, které jsou často jediným útočištěm polních ptáků,“ podotýká Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické.

Jako jeden z nejpočetnějších hlodavců je hraboš kořistí mnoha druhů ptáků, například poštolek, káňat, sýčků, kalousů, ťuhýků, volavek a dalších. „V těchto dnech se na polích ve velkých počtech shlukují také čápi, kteří budou brzy odlétat na jih a hraboši pro ně představují prostřený stůl. Otrávení hraboši je mohou ohrozit na životě. Je přitom pravděpodobné, že gradace by skončila i bez použití chemie. Když už se jedy musí použít, je šetrnější aplikace přímo do nor. Na povrchu se k nim kromě ptáků snadno mohou dostat i

zajíci nebo srnci. A pozření otrávených hrabošů ohrožuje i psy a kočky,” říká Zámečník.

Ptáci, na rozdíl od zemědělců, silný hraboší rok přivítali. Díky dostatku hlodavců mohli dravci a sovy uživit mláďata a posílit populaci. „Objevili jsme rekordní rodinu se 7 mláďaty kriticky ohrožených sýčků, kteří jich jinak mívají 3 až 5. Celkově jsme spočítali o třetinu mláďat sýčků víc než loni. To je skvělá zpráva, protože sýčků u nás zbývá posledních sto párů,” říká Martin Šálek, který se v České společnosti ornitologické a na Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR zabývá výzkumem a ochranou zemědělské krajiny.

Jenomže plošná aplikace jedu byla povolena ve 48 okresech ze 76 včetně severozápadu republiky, kde má sýček kmenovou populaci a včetně celé jižní Moravy. Tam ornitologové díky hrabošovi letos pozorovali ptačí baby boom. „Kromě toho, že ptáci měli více mláďat, u nás zahnízdlily i raritní druhy. Vzácná sova kalous pustovka hnízdlila na jižní Moravě dokonce v 50 párech, jindy u nás hnízdl jen výjimečně. Na Olomoucku poprvé od 70. let 20. století prokazatelně vyhnízdlila poštolka rudonohá. K dalším raritám patří orel královský, raroh velký či moták pilich. Tito a další budou plošným rozmístěním jedu výrazně ohroženi. Nejde ale pouze o ptáky. Návnady jsou hrozbou i pro už tak malou populaci ohroženého tchoře stepního,” říká Šálek.

Podle Zámečníka hrabošovi nahrává intenzivní způsob zemědělství s velkými lány. „S hrabošem si lépe poradí pestrá krajina s křovinami a remízky, kde žije víc predátorů, kteří se na hraboše specializují. Krátkodobým řešením je možné podpořit přítomnost ptačích predátorů hrabošů například umístěním berliček, ze kterých mají lepší rozhled. Dlouhodobým a vhodnějším řešením je vytvoření pestré krajiny namísto současných monokultur,” říká Zámečník. Dodává, že neexistuje žádné odborné posouzení dopadu takto plošné aplikace rodenticidů na životní prostředí. „Ministerstvo životního prostředí by takový posudek mělo před rozhodnutím požadovat,” domnívá se Zámečník.

Česká společnost ornitologická dlouhodobě upozorňuje, že kvůli intenzivnímu zemědělství mizí z České republiky polní ptáci, zhoršuje se kvalita půdy a povrchové i podzemní vody jsou znečištěné pesticidy. Prostřednictvím petice <https://www.birdlife.cz/petice-za-krajinu/> apeluje na ministra zemědělství Miroslava Tomana, aby se zasadil o zdravé zemědělství a nepodporoval používání pesticidů. Petici podepsalo už více než 30 tisíc lidí.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno)

Jed na hraboše otrávil na Opavsku čápy bílé

Nejhorší obavy ornitologů a ochránců přírody se potvrdily. Dva čápi bílí na Opavsku zahynuli po otravě fosfidem zinku, který je účinnou látkou jedu na hraboše Stutox II. Informoval o tom Český svaz ochránců přírody poté, co otravu potvrdil Státní veterinární ústav v Olomouci.

„Prokázaná otrava čápů na Opavsku potvrzuje, že fosfid zinku není žádný „bezpečný jed“. Po několika desítkách otrávených zajíců na jižní Moravě tu máme důkaz, že fosfid zinku zabíjí i zvířata, která se hraboši živí. Právě čápi totiž místa s větším výskytem hrabošů vyhledávají a polykají je vcelku. Snadno tak mohou dostat smrtelnou dávku jedu,” říká Zdeněk Vermouzek, ředitel České společnosti ornitologické.

Informaci o dvou mrtvých čápech dostali v Záchrané stanici v Bartošovicích 14. srpna. Kadavery poslali na analýzu do Státního veterinárního ústavu v Olomouci. „Nyní jsme obdrželi výsledky vyšetření. Vyplývá z něj jednoznačně, že čápi byli otráveni. V jejich volatech a u jednoho též v žaludku byla prokázána reziduí vysoce toxického fosfidu zinku (fosfanu), chemické látky, na jejíž bázi fungují některé jedy na hlodavce

včetně *Stutoxu II*," vysvětluje Petr Orel, vedoucí Záchrané stanice v Bartošovicích.

Povolení k plošné aplikaci jedu Stutox II vydal Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský v pondělí 5. srpna, v pátek ho ministr zemědělství Miroslav Toman pozastavil a v pondělí 12. srpna jeho pozastavení potvrdil. Zemědělci nyní mohou jed aplikovat pouze do nor. „Zjištění o otravě čápů ukazuje, že aplikace *Stutoxu* na povrch půdy je skutečně nebezpečná a je správné, že není povolena. Problémy zemědělství musíme řešit komplexní změnou přístupu ke krajině, ne se snažit zachránit zisky ve zdevastované krajině za jakoukoli cenu,“ upozorňuje Vermouzek.

Ornitologové i nadále apelují na veřejnost, aby si více všímala, co se v krajině děje. Pokud zjistíte, že na poli leží granule jedu nebo tam jsou uhynulí živočichové, pošlete informaci na Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) podatelna@ukzuz.cz a v kopii na ČSO cso@birdlife.cz.

Zároveň prosíme o vkládání případů nalezených ptáků do naší databáze birds.cz, bližší informace o možných otravách přivítáme také na našem mailu cso@birdlife.cz.

Tisková zpráva ČSO

Biofarmy nepoužívají žádné jedy proti hrabošům

Členové České technologické platformy pro ekologické zemědělství v srpnu uvítali, že ministerstvo zemědělství pozastavilo použití přípravku *Stutox*. Tisíce českých biofarem však jedy proti hrabošům v otevřené krajině používat nebudou.

V okresech, kde měla být aplikace jedu povolena, je 2 765 ekologických zemědělců, kteří zde hospodaří na 334 tisících hektarech půdy. V ekologickém zemědělství je jejich používání zakázáno.

Ekologičtí zemědělci se namísto jedů proti škůdcům chrání tím, že na svoji půdu přitahují dravce, sovy a jiné přirozené predátory. Rozmísťují například berličky, ze kterých draví ptáci loví svoji kořist. Také udržují krajinné prvky jako remízky a meze, které slouží coby přirozená útočiště pro predátory. Přesto ani jejich pole nebyla kalamity hrabošů ušetřena, míra intenzity je ale různá.

Martin Hutař ze zemědělského podniku VH Agroton, který hospodaří na 368 hektarech orné půdy v okrese Břeclav (jeden z okresů, kterých se kalamita týká) řekl: „Na porostech ozimů ani jařin u nás k závažným škodám kvůli hrabošům nedošlo. Vojtěšku nepěstujeme jako hlavní plodinu, ale využíváme jí k regulaci plevelů, zejména pcháče. Letos jsme ji sekali již dvakrát a v současné době je poškozená na zhruba deseti procentech plochy, kde se dají vidět požery v kruzích. Ztráta by pro nás byla, kdybychom ji museli zaorat, ale situaci myslím zvládneme, protože ji pěstujeme na větších plochách.“

„Máme zaseté meziplodiny a před setím jsme diskovali, což vývoj hraboše částečně zpomalilo. K ochraně také přispívá to, že pravidelně ořeme na všech plochách, na podzim instalujeme do sadů bidýlka pro dravce, aby autoregulace probíhala i přes zimu, pěstujeme dostatek víceletých pícnin, děláme podsevy, meziplodiny, ozimé směsky – prostě se snažíme mít pokrytou půdu celý rok, takže je dost i pro hraboše a ztráty na hlavních plodinách nejsou významné. Uvědomujeme si, že hraboš je součástí agroekosystému – nory slouží k intenzivnímu jímání vody, prokypřuje půdu, zapravuje organickou hmotu do půdy, a tak má v něm svou roli.“

Ekologické zemědělství spočívá v hospodaření, které využívá a podporuje autoregulaci ekosystémů.

Používání rodenticidů přímo na povrch půdy – a navíc v dávkách až pětikrát vyšších běžné koncentraci – sice může kalamitu zmírnit, ale současně způsobit další nerovnováhu v krajině.

Hraboš polní je nejrozšířenějším savcem ve střední Evropě a také hlavním polním škůdcem. Vysoké stavy jsou přirozenou součástí jeho populační dynamiky. Aktuální kalamitu způsobila souhra řady faktorů, včetně dlouhého sucha. Prevencí před přemnožením může být rozmanitost pěstovaných plodin, podpora přirozených biotopů predátorů nebo či orba, která naruší a otevře nory. To jsou postupy běžné v ekologickém zemědělství. Naopak bezorebné setí i řada technik, které se nyní používají jako protierozní opatření, hrají spíše ve prospěch hrabošů.

V Česku je celkem 4 700 biofarem. Starají se o zdravou půdu i koloběh živin a nepoužívají syntetické agrochemikálie. Každý může péči o českou krajinu podporovat, když v obchodech nakupuje biopotraviny z ekologického zemědělství. Prodávají se v nich stovky artiklů včetně bio mouky, ovoce a zeleniny, mléka či masa.

Tisková zpráva České technologické platformy pro ekologické zemědělství

Běžné druhy a střípky mozaiky

První polovina července byla pro mne ve znamení monitoringu přírodovědně cenných jihočeských pískoven. Obvykle vás v Ďáblíku, na webu i na Facebooku zásobujeme seznamy ohrožených druhů, které právě na takových lokalitách nacházejí v naší monokulturní krajině poslední útočiště. Ne že bychom s tím chtěli přestat, ale dnes budu psát o něčem docela jiném.

Pískovny a další „postindustriály“ představují nejen místa výskytu ohrožených druhů, ale stahují se do nich i organismy, které stále ještě bereme jako běžné. Natolik běžné, že ani nás biology a ochranáře zatím nenapadlo, že bychom se měli zaměřit na to, zda se nám tak trochu z našeho okolí nevytrácejí před očima. Ani mě jako malého kluka v 80. letech nenapadlo, že by se z krajiny mého dětství měli vytratit třeba takové rackové chechtaví.

A co dnes vlastně znamená slovo "běžný", když hmyzu i dalších organismů valem ubývá? I ty běžné druhy přece potřebují v krajině síť míst nebo alespoň místeček, kde mohou nerušeně žít nebo si alespoň na chvíli odpočinout. Chráněná území, ač samozřejmě velice důležitá, sama o sobě biodiverzitu nezachrání. „Naše“ pískovny se prostě staly drobnými vítanými střípkami v krajinné mozaice. Útočišti či „nášlapnými kameny“ pro druhy ohrožené i pro druhy běžné, které se ohroženými mohou lehce stát.

Kéž je takových střípků v krajinné mozaice co nejvíc a naše krajina pestrá jako kaleidoskop.

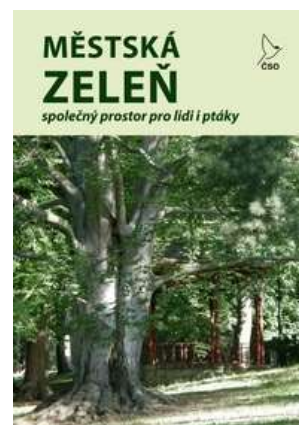
Jiří Řehounek

VYŠLO

Městská zeleň – společný prostor pro lidi i ptáky

Městská zeleň – společný prostor pro lidi i ptáky. Tak se jmenuje publikace, kterou jsme dnešním dnem zveřejnili na internetových stránkách naší společnosti. Publikace zahrnuje přírodě blízké postupy, kterými se mohou vlastníci a správci zelených ploch (nejenom) ve městech řídit a které pomohou vytvářet atraktivní podmínky pro život ptáků.

Zaměřena je především na vlastní zeleň – stromy, keře, trávničky a květnaté záhony. Stranou pozornosti však nezůstávají ani další opatření, která ptákům život ve městech zpříjemní. Pamatováno je i na eliminaci rizik, která ptákům v

městské zeleni hrozí (skleněné plochy, škodlivé osvětlení).

Publikace Městská zeleň – společný prostor pro lidi i ptáky ke stažení:

<https://www.birdlife.cz/wp-content/uploads/2019/01/Mestska-zelen-FINAL-int.pdf>

E-book „České a evropské orchideje ve stereofotografii“

V českém, ale pravděpodobně i světovém měřítku unikátní e-kniha prostorových fotografií orchidejí. Autor Jiří Škořepa pořizování stereoskopických fotografií věnoval několik let a procestoval tisíce kilometrů po čtyřech státech Evropy.

Kniha představuje na bezmála dvou stovkách stereoskopických dvousnímků druhy a křížence planě rostoucích vstavačovitých z české i evropské přírody, od běžných až po nejvzácnější. Každá karta je opatřena vědeckým (latinským), českým, slovenským, anglickým a německým názvem vyobrazeného druhu. Knihu doplňují

přehledné rejstříky. Nechybí kapitoly o stereoskopické fotografii včetně návodu, jak stereofotografie prohlížet i bez použití kukátka či jiných pomůcek.

Stáhnout zdarma e-knihu „České a evropské orchideje ve stereofotografii“ (pdf, 300 DPI, 88 MB) si můžete zde: <https://www.orchidaceae.cz/prilohy/orchideje-ve-stereofotografii-cz-v36-3.pdf>.

Tuto e-knihu je povoleno používat, kopírovat, stahovat a tisknout pro vlastní a nekomerční účely a to výhradně jako celek v nezměněné podobě. Není povoleno upravovat či mazat jakékoli znaky autorských práv či jiné znaky vlastnictví v e-knize uvedené. Komerční užití knihy nebo jakékoliv její části (včetně částí textu či obrázků) je možné pouze s výslovným souhlasem autora. Jiné užití knihy (včetně úprav, distribuce, umístování na jiné webové stránky, udělování licencí, prodej nebo vytváření odvozených děl) není povoleno.

Projekt „České a evropské orchideje ve stereofotografii“ není žádným způsobem, přímo ani nepřímo, financován Evropskou unií.

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Kusadla napuštěná jedem

Při teoretické přípravě na dovolenou jsem narazil na stránku věnovanou chorvatské fauně. Mimo jiné se tam psalo, že v této zemi žijí štíři, což je pravda. Ale také se tam zcela vážně tvrdilo, že „některé druhy mají v kusadlech žlázy s jedem.“ Což pravda není, leda by jim ta „kusadla“ (autor asi myslel klepeta) někdo jedem schválně napustil.

Jed samozřejmě štíři nemají ani v kusadlech, ani v klepetech, ale v jedových žlázách uvnitř prodloužené části zadečku (tzv. postabdomenu). Žlázy ústí do hrotu, kterým vás

štír může bodnout a způsobit vám škodu různého rozsahu. Zejména když se k vám postaví čelem a hrot namíří dopředu, měli byste se mít na pozoru.

Jinak však štíři používají jed pouze na svou obranu. Sami od sebe na vás útočit nebudou, protože lidi nežerou. Prostě pro ně nejste adekvátně velká kořist.

Jiří Řehounek

Spotřeba hliníkových plechovek roste, jejich dopad také

Hliníkové plechovky mají největší dopad na životní prostředí ze všech nápojových obalů. Přesto jejich výroba roste. Zatímco v roce 2007 byla jejich spotřeba v ČR asi 230 milionů kusů, v roce 2017 to bylo již víc než půl miliardy kusů.

Hliníkové plechovky jsou lehké, zdálo by se tedy, že jejich dopad na životní prostředí nemůže být velký. To však není pravda. Například skleníkových plynů vyprodukuje hliníkové plechovky řádově víc, než kolik váží (plechovka o objemu 0,5 litru vyprodukuje cca 0,22 kg CO_{2ekv}, plechovky o objemu 0,25 a 0,33 litrů cca 0,18 kg CO_{2ekv}).

Snížit dopad hliníkových plechovek může jejich třídění a následná recyklace. Přínos recyklace však není tak velký, jak je často uváděn (90-95 %). Recyklací hliníkových plechovek lze ušetřit zhruba 75 % vložené energie. Ztráta 25 % je však tak velká, že by to pokrylo výrobu obalu z jiného materiálu.

Pokud se Vám ještě stále zdá vliv hliníkových plechovek malý, přikládáme jako zajímavost další srovnání

- Spotřeba 1 kWh elektrické energie znamená emise cca 0,65 kg CO_{2ekv} (= 3 plechovky od piva)
- Spotřeba 1 litru benzínu znamená emise cca 2,5 kg CO_{2ekv} (= 11 plechovek od piva)
- Jeden strom za rok pojme od cca 6 do 70 kg CO_{2ekv} (= 200 plechovek od piva). Aby výrobci plechovek a jejich konzumenti kompenzovali svoji uhlíkovou stopu, museli by ročně vysadit cca 100 000 stromů

Další podrobnosti naleznete například v naší publikaci [Odpadové hospodářství obcí](#).

Převzato z webu Arniky www.arnika.org

Znečištění oxidem dusičitým může v Česku ohrožovat zdraví

Aktuální vědecké poznatky ukazují, že znečištění ovzduší může představovat riziko pro lidské zdraví v hodnotách, které splňují platné limity. Projekt Centra pro životní prostředí a zdraví se pokusil zmapovat míru znečištění ovzduší oxidem dusičitým (NO₂) na 192 převážně dopravně zatížených lokalitách v 9 krajských městech České republiky. Za pomoci tzv. pasivních vzorkovačů provedl orientační měření znečištění i na desítkách míst, kde nejsou umístěny stacionární monitorovací stanice. Nejvyšší hodnoty znečištění projekt našel v Praze a v Brně, kde jsou dle výsledků stabilního monitoringu stále místa znečištěna množstvím oxidu dusičitého, které překračuje platný limit.

„Nejvyšší hodnoty v rámci celého projektu jsme naměřili v Praze. Konkrétně na křížení ulic Sokolská-

Ječná vedle Národní lékařské knihovny ($78,4 \text{ ug/m}^3$), nedaleko jednoho z ramen tunelového komplexu Blanka v Dejvicích ($73,4 \text{ ug/m}^3$), na Vychovatelně ($67,0 \text{ ug/m}^3$), na Rokosce ($63,6 \text{ ug/m}^3$), na rohu ulic Ječná–Štěpánská ($63,6 \text{ ug/m}^3$) a na Smíchově v sousedství Krajského úřadu Středočeského kraje ($67,0 \text{ ug/m}^3$). Poměrně vysoké hodnoty přes 50 ug/m^3 jsme naměřili i na Spořilově, na Evropské, V Holešovičkách nebo v Bělocerkevské ulici,“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, který koordinoval projekt Centra pro životní prostředí a zdraví. Během března a dubna byly na čtyři týdny umístěny pasivní vzorkovače na 200 místech s různou mírou dopravní zátěže. K vyhodnocení ve švýcarské akreditované laboratoři jich bylo odesláno 192, neboť 8 jich bylo ukradeno nebo zničeno.

„Zdravotní účinky znečištění oxidem dusičitým jsou v posledních letech studovány zejména ve Španělsku. Je prokazován význam ovlivnění vývoje psychických funkcí a chování při expozici nad $30 \text{ ug/m}^3 \text{ NO}_2$ v průběhu těhotenství. Bylo pozorováno ovlivnění chování dětí v 15 měsících, při vyšetřování dětí ve 4 až 5 letech jsou zjišťovány změny pozornosti. Expozice NO_2 ve vyšším věku dětí snižuje rychlost neuropsychického vývoje. Studie z Londýna prokazuje při koncentracích NO_2 nad 40 ug/m^3 zvýšení výskytu Alzheimerovy choroby“, uvedl MUDr. Radim Šrám, DrSc., předseda Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR.

„Hlavním zdrojem oxidu dusnatého (NO) jsou vysokoteplotní procesy ve spalovacích motorech a stacionárních zdrojích. Zatímco zdraví nebezpečnější oxid dusičitý (NO_2) představoval jen jednotky procent celkových NO_x v čerstvých spalínách, a vznikal až postupně v atmosféře, mnohé novější naftové motory jsou vybaveny katalyzátory, díky kterým v jejich výfukových plynech NO_2 tvoří desítky procent NO_x . Intenzita automobilové dopravy neklesá a mnozí výrobci osobních automobilů obcházejí emisní legislativu a mnohé jejich automobily vypouštějí v běžném provozu mnohanásobně více NO_x , než odpovídá emisním limitům, a někdy i více NO_x na kilometr jízdy než moderní autobusy, a vypouštějí je přímo uprostřed ulic, a z těchto "čerstvých" NO_x velkou část tvoří NO_2 . Proto máme jen dva možné směry: buď si dát motory do pořádku a nekompromisně postihovat, případně výrazně zpoplatnit provoz vozidel s nadměrnými emisemi, nebo razantně omezit automobilovou dopravu a nahradit ji jinými způsoby přepravy,“ konstatují doc. Michal Vojtíšek z Fakulty strojní ČVUT v Praze a ing. Martin Pechout, Ph.D., z Technické fakulty České zemědělské univerzity, a dodali. *„Pokud vezmeme v potaz statistiky Světové banky, dle kterých škody způsobené znečištěným venkovním ovzduším činí 5 % HDP, nebo Evropské komise, podle níž počet předčasných úmrtí v důsledku znečištění překračuje počet obětí dopravních nehod 10krát až 20krát, pak variantu nedělat nic a dál pokračovat v poškozování zdraví a ohrožování životů našich občanů pokládáme za zcela nezodpovědnou.“*

Česká republika má plnit limity pro znečištění oxidem dusičitým už od ledna 2010, ale ministerstvo životního prostředí požádalo o poskytnutí výjimky pro Prahu, Brno, Ostravu a Ústí nad Labem, aby mohlo splnit limity až od 1. ledna 2015. Ani prodloužená lhůta ale nestačila a znečištění ovzduší v Praze a v Brně nadále překračuje limity stanovené evropskou směrnicí o ovzduší.

Proto MŽP v roce 2016 vydalo Programy zlepšování kvality ovzduší (PZKO), který měl teoreticky vést ke splnění limitů do roku 2020 (4). Programy ale jako nerealistický a nedostatečný úspěšně zažalovali občané

ve 4 regionech (Praha, Brno, Ústecký a Moravskoslezský kraj). Nejvyšší správní soud v období od prosince 2017 do května 2018 dal žalobcům za pravdu a programy částečně zrušil. MŽP právě připravuje jejich aktualizaci.

Tisková zpráva Centra pro životní prostředí a zdraví, foto Ekolist.cz

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Vydří stezka na Dyji (lat: 49.0785, lon: 15.4391)

Vydří stezka zve do malebného údolí Moravské Dyje. Provede Vás evropsky významnou lokalitou, kde se snoubí přírodní a kulturní dědictví regionu.

V údolí žije řada vzácných živočichů, kteří jsou vázáni na vodní prostředí, včetně vydry říční. Údolí řeky je tiché a klidné. Pětkrát narazíte na staré vodní mlýny, několikrát projdete chatovými osadami. Trasa naučné stezky měří 10 km a je opatřena 9 informačními tabulemi.

Vydří stezka podél Moravské Dyje je první stezkou v konceptu tzv. vydřích stezek. „Opomíjená nebo nenáviděná – tak je to s vydrou říční u nás. Tam kde vydra chybí, je něco špatně – chybí ryby, voda je znečištěná, v okolí je hodně silnic či pytláků. Cílem Vydřích stezek je ukázat tohoto tvora i jeho prostředí – řeky, rybníky, tůně a život v nich.“ (převzato z www.vydrizestky.cz).

Kromě chráněné vydry a dalších živočichů se na stezce seznámíte s důmyslností našich předků, kteří Dyji hojně využívali k pohonu svých. Cestou jich potkáte 5, některé obnovené a funkční, jiné sloužící rekreaci i některé chátrající. Další zajímavost trasy představují suché skalnaté stráně, které byly dříve díky pastvě v celém údolí běžné a dnes zůstaly zachovány jen drobné fragmenty. Roste na nich řada vzácných druhů rostlin typické pro údolí Dyje, např. divizna jižní rakouská a divizna ozdobná, chrpa latnatá, netřesk výběžkatý a rmen barvířský.

Časová náročnost: 3 hodiny

Povaha terénu: Stezka je vhodná pro pěší. Jde o nenáročnou trasu, která vede většinou po nezpevněné cestě, třikrát krátce po silnici. Dva kratší úseky ve svahu jdou lesní pěšinou – v případě jízdy na kole či s kočárkem to mohou být poměrně náročné úseky, které jsou však krátké a dají překonat. Z velké části trasa kopíruje řeku, několikrát se však od ní pro neschůdnost břehů stáčí dál.

Dostupnost: Začátek naučné stezky je v Dačicích u mostu přes řeku Dyji. Sem se dopravíte autobusem, vlakem, autem, pěšky či na kole. Stezka končí ve Starém Hobzí na návsi, kam zajíždí autobus.

Nabídka EVVO: Na stezce pořádá ALKA Wildlife, o.p.s. výukové programy pro žáky ZŠ.

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/#lokalita:vydri-stezka-na-dyji>

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

POZVÁNKY NA AKCE

Calla a Cassiopeia Vás srdečně zvou na přírodovědnou vycházku

„Za nočními savci do přírodní zahrady“

Se zooložkou **Lucíí Pleštilovou** (PŘF JU), **Nikol Mrázkovou** (ČNFV pro vydru)
a **Jiřím Řehounkem** (Calla)
speciální hosté: vydrák **Žolík** a netopýr **Ocásek** z třeboňské záchrané stanice

Přírodovědná vycházka na přírodní zahradu ekocentra Cassiopeia, případně i do jejího blízkého okolí, bude zaměřená na odchyt a pozorování drobných savců a povídání o nich. Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

Pátek 6. 9. 2019 od 18:00 hod.

Sraz účastníků na zastávce českobudějovické MHD U Hvízdala (spoje č. 9, 14 a 15)

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Calla srdečně zve všechny zájemce na exkurzi

VÝPRAVA DO PÍSKOVNY LEDENICE

s ornitologem Petrem Veselým
a entomology Tomášem Ditrichem a Jiřím Řehounkem

Kroužkování ptáků, poznávání vodního i suchozemského hmyzu

Sraz v sobotu 14. 9. 2019 v 9:00 v Ledenicích u čistírny odpadních vod

Projekt byl podpořen MŽP. Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Tato akce je spolufinancována statutárním městem České Budějovice v rámci „Dnů s Krascem“.

Krajina a sucho

16. září 2019 od 18 hodin

Podzámčí, v prostorách Komunitní školy Borovany

Beseda s ekologem Davidem Pithartem. Změna klimatu přináší sucha, ale i povodně. Jak udržet koloběh vody v krajině a tlumit extrémní počasí? Co jsme to udělali s potoky, řekami a mokřady? Jak situaci napravit a jak prosadit potřebné změny? Vstup volný.

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Edvard Sequens, tel.: 602 282 399, edvard.sequens@calla.cz, www.calla.cz

Akce je finančně podpořena Jihočeským krajem v rámci sítě Krascec.

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Vrbenské rybníky – perla jihočeské přírody

s ornitologem Jiřím Burešem (AOPK ČR)

Čím si Vrbenské rybníky vysloužily pověst jedné z nejzajímavějších mokřadních lokalit v ČR? Jaké jsou zdejší největší unikáty? Proč je třeba rybníky odbahnit? Nepoškodí to vzácnou přírodu?

V úterý 17. září 2019

od 18:00 hodin

v klubu Horká vana, Česká ul. 7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Výstava Blatského muzea v Soběslavi:

do 29. 9. 2019

Houby na hrázích jihočeských rybníků

Během muzejní noci konané v pátek 14. 6. byla zahájena výstava, věnovaná fenoménu, který pro druhovou rozmanitost hub představují rybníční hráze. Speciální pozornost je zaměřena na národní přírodní památku Luční u Sezimova Ústí, která se v roce 1988 stala prvním mykologickým chráněným územím v tehdejší Československu a dodnes je unikátním nalezištěm řady druhů vzácných, především hřibovitých hub. Představena je i mykoflóra rybníků na Třeboňsku a Českobudějovicku.

Kromě stovek fotografií jsou na výstavě k vidění desítky exponátů hub sušených unikátní metodou lyofilizace, modely hub a pravidelně budou obměňovány ukázky čerstvých hub. Výstavu pořádá Blatské muzeum ve spolupráci s Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích, jejím hlavním autorem je tamní mykolog Mgr. Miroslav Beran. Správce NPP Luční Pavel Špinar připravil fotogalerii vzácných hub Táborska. Výstava v Rožmberském domě potrvá až do 29. 9., doprovází ji houbařská poradna Pavla Špinara a dvě mykologické exkurze – v sobotu 20. 7. do NPP Luční a v sobotu 12. 10. na hráze rybníků Nadějské soustavy (blíže v programu cyklu Přírodou krok za krokem).

Exkurze z cyklu Blatského muzea „Přírodou krok za krokem“

sobota 24. 8. 2019

Netopýří noc na hradě v Týnci nad Sázavou

pozorování kolonie netopýra velkého v hradní věži, přednáška s promítáním, vycházka k řece a sledování netopýrů ultrazvukovými detektory, ukázka ochočených handicapovaných netopýrů, doprovodný program pro děti

vedoucí: RNDr. Petra Schnitzerová, Ph.D., Mgr. Eva Cepáková, Ph.D. a RNDr. Lenka Barčiová, Ph.D.
(Česká společnost pro ochranu netopýrů)

sraz: Týnec nad Sázavou (10 km SZ od Benešova), hrad, 19:00, doporučujeme vzít si baterku

Hnutí DUHA Vás zve na exkurzi

na revitalizovanou říčku Stropnici a rašeliniště Červené blato

Na obou lokalitách bude provázet odborný průvodce.

**V sobotu 7. září 2019, odjezd autobusu z Českých Budějovic v
8 hodin od železniční polikliniky v Nádražní ul.
V případě zájmu účasti napište závazně email na adresu
ceskebudejovice@hnutiduha.cz do 5. září 2019.**

Účast je zdarma

Myslíte si, že je lepší, když jsou vodní toky co nejpřímější nebo naopak co nejvíce meandrující? Co více
přispívá k povodním?

Můžete se přesvědčit o významu rašelinišť v krajině, zvláště v době sucha.

Akce je finančně podpořena Jihočeským krajem v rámci sítě Krasec

20. – 27. 9. Týden pro klima

Klimatická krize je nejzávažnějším tématem dneška, neboť zásadním způsobem ovlivňuje lidskou společnost a její schopnost přežít na Zemi. Roste společenská i mediální pozornost, která je tématu věnována i přesto značná část společnosti o té to krizi neví, nebo ji podceňuje.

Aby se téma klimatických změn rozšířilo v naší společnosti a vznikl větší zájem jej řešit, uspořádáme společně Týden pro klima! Skrze nejrůznější akce a události vytvoříme širokou paletu příležitostí, jak vnést téma do veřejného prostoru, médií, domácností a vytvoříme tak příležitosti pro širokou veřejnost se s tématem konfrontovat a seznámit.

Pokud se má téma dostat hlouběji do společnosti, je potřeba, aby se s ním lidé setkávali na různých akcích a místech pomocí *debatních kroužků, přednášek, neformálního vzdělávání, hudby, divadla, umění, sportovních aktivit, pikniků, sázení, úklidu, veřejných akcí, demonstrací, nenásilných přímých akcí, happeningů, performací, atd.* To je jen pár příkladů, fantazii se meze nekladou. Máte svůj vlastní nápad a chuť akci uspořádat? Přidejte se se svou akcí pro klima!

Kdo za iniciativou stojí?

Řada hnutí, spolků, organizací a jednotlivců se zájmem o klima a související společenská témata.

Proč 20. – 27. 9.?

20. 9. Proběhne další celosvětová studentská stávka za klima.

27. 9. Proběhne celosvětová stávka za Zemi.

Jak se přidat s akcí?

Skrze sekci "přidat akci" na <https://www.tydenproklima.cz/> vyplňte formulář se základními informacemi o vaší akci a my Vás přidáme do programu na stránky i propagace na Fb.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla pošlete do 10. září 2019 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!